

Den hellige krig

- af Lars Hedegaard

Megen trykfarve og ætertid har været brugt på ørkesløse diskussioner om den sande betydning af ordet *jihad*. Når »islamkritikere«, siger at det betyder »hellig krig«, så svarer islams apologeter med, at ordet lige så vel kan betyde enhver alvorlig anstrengelse, åndens perfektionering eller lignende. Og de har ret i, at der er mange former for *jihad*, og at de fleste af dem ikke har noget med krig at gøre, sådan som begrebet normalt forstås i Vesten.

Det arabiske ord *jihad* er afledt af roden *j.h.d.*, hvis grundbetydning er at stræbe efter, at anstrenge sig eller at gøre sig særligt umage. *Jihad* er et verbalsubstantiv af ordet *jahada*, der traditionelt defineres som det at anstrenge sig til det yderste i opposition til et objekt, der vækker mishag.¹ Følgelig er der mange slags *jihad*. Den betydning, der imidlertid må interessere i denne sammenhæng, er den form for *jihad*, der af og til betegnes som »sværdets jihad« (*jihad al-saif*), og som vi ville oversætte ved krig eller »hellig krig«.

Når ordet *jihad* anvendes uden en yderligere bestemmelse, så som »hjerterets jihad« eller »tungens jihad«, bliver det imidlertid overalt opfattet som ensbetydende med krig for islams skyld, og det fortjenstfulde i at deltage i en sådan krig er til overmål udpenslet i islams vigtigste helligskrifter.² Specielt asketiske og mystiske tænkere inden for islam har indført en skelnen mellem den »større jihad« (*al-jihad al-akbar*) og den »mindre jihad« (*al-jihad al-asghar*), hvor den større betegner den personlige anstrengelse for at blive et bedre menneske, mens den mindre *jihad* refererer til krigsførelse i Guds tjeneste.³ Og i

¹ Den fulde definition i EDWARD LANES: *An Arabic-English Lexicon*. 1865, lyder: »*exerting one's utmost power, efforts, endeavours, or ability in contending with an object of disapprobation*«. Citeret i REUVEN FIRESTONE: *Jihad: The Origins of Holy War in Islam*. Oxford 1999, s. 16.

² *Jihad: The Origins of Holy War in Islam* s. 17 og 99-104.

³ Samme s. 17.

Lars Hedegaard

den offentlige debat bliver denne skelnen ofte fremført som et argument mod kritikere, der beskyldes for en alt for ensidig og fordrejet tolkning af islam, og som et bevis på, at islam er et særdeles kompleks og mangefacetteret fænomen, som kun en særlig inderkreds af højtuddannede islamiske »lærde« og vestlige universitetsansatte med det rette sindelag er berettiget til at udtale sig om.

Som direktøren for det amerikanske *Center for the Study of Political Islam* (CSPI), Bill Warner, har gjort opmærksom på, er det i det hele taget et karakteristikum ved islam, at alt kommer i par, begyndende med religionens mest fundamentale påstand: 1) Der er ingen gud uden Allah, og 2) Muhammed er hans profet. Derfor er islam både Allah (hvis ord er nedfældet i Koranen) og *sunna* (ord og handlinger, der kan tilskrives Muhammed, og som findes i *sira* (profetens levnedbeskrivelser)) og *hadith* (overleveringer af enkelte ord eller gerninger).⁴

Den indbyggede dualisme manifesterer sig på det ene område efter det andet: Er islam en fredens og tolerancens religion, eller er det en militærreligion, der prædiker verdensherredømme? Er *sharia* en from vej til Gud⁵ eller er det et totalitært lovsystem, der forlanger stening, håndsafhuggelse og kvindeundertrykkelse? Der kan findes skriftlige belæg for begge påstande. Og logisk set kan det ene ikke siges at være mere sandt end det andet. Begge påstande er sande – ligesom en lyskvant ifølge kvantemekanikken både er en partikel og en bølge. Det afhænger af omstændighederne, hvilken af de to egenskaber der manifesterer sig. Islam fungerer på samme måde.⁶

Men ligesom lyskvantet viser sig i en bestemt skikkelse, når man undersøger det i enhver konkret situation, så betyder *jihad* også noget helt bestemt i enhver konkret situation. Når Osama bin Laden taler om *jihad* mod »zionister og

⁴ Interview med Bill Warner i *Front Page Magazine* 5/2 2007: <http://www.frontpagemag.com/Articles/Read.aspx?GUID={6AA49466-2575-491F-B712-CEA90FCCCD0D}>. Downloadet 13/3 2007.

⁵ Som begrebet f.eks. defineres af en af Danmarks ledende islam-forskere, Jørgen Bæk Simonsen. Se KIM MØLLER: *Vejen til Damaskus: Dansk islamforskning 1885-2005*. Odense (under udgivelse). Se evt. også: KIM MØLLER: 'Om »ny, videnskabelig erkendelse hos en i faglige kredse meget anerkendt forsker på sit felt' *Nomos* 5:1, 2007, s. 7-27.

⁶ Interview med Bill Warner; se note 4.

Den hellige krig

korsfarere«, mener han tydeligvis ikke moralsk oprustning, men krig med døde og sårede. Og når *jihad* berøres i helligskrifterne, har det hver gang en entydig betydning, som lader sig behandle statistisk.

F.eks. har forskerne ved CSPI underkastet Bukharis *hadith*-samling – som er en af de seks samlinger, der af muslimer anses for mest troværdige⁷ – en sådan statistisk undersøgelse. Det viser sig, at når Bukhari bruger ordet *jihad*, så refererer det i 97 pct. af tilfældene til krig og i 3 pct. af tilfældene til en indre anstrengelse. Ifølge Bill Warner handler mindst 75 pct. Muhammeds levnedbeskrivelser (*sira*) om *jihad*. Og denne voldsfiksering er helt i overensstemmelse med, hvad kilderne i øvrigt beretter om Muhammed, som dræbte hver eneste intellektuelle eller kunstner, der vovede at sige ham imod. I Koranen er der 146 henvisninger til helvede, og i 94 pct. af tilfældene er de formastelige endt her, fordi de har udtrykt uenighed med Muhammed – altså gjort sig skyldige i en politisk forbrydelse. Kun 6 pct. er i helvede, fordi de har handlet umoralsk ved at begå mord, tyveri o.lign.

Islam handler således mere om krig og politik end om religion. »Det islamiske helvede er et politisk fængsel for dem, der taler islam imod.«⁸

Den nye udgave af *Encyclopedia of Islam* giver da også følgende standarddefinition: »Juridisk, ifølge den almindelige doktrin og i overensstemmelse med den historiske tradition, er jihad ensbetydende med en militær indsats med det formål at udvide islam og, om nødvendigt, at forsvare den.«⁹

Som David Cook gør opmærksom på i sin skelsættende bog *Understanding Jihad*, kan man ikke udelukke, at muslimer med tiden vil reagere på nutidens eksplosion af voldelig islamisk radikalisme ved at omdefinere *jihad* i en ikke-

⁷ Bukharis komplette *hadith*-samling kan findes online. M. MUHSIN KHAIR (overs.): 'Translation of Sahih Bukhari' *Muslim Student Association, University of Southern California*, <http://www.usc.edu/dept/MSA/fundamentals/hadithsunnah/bukhari>. Downloadet 16/9 2007. Se især: »Volume 4, Book 52, Numbers 41-323«.

⁸ Interview med Bill Warner; se note 4.

⁹ *Encyclopedia of Islam* (ny udg.). Leiden 1960-2003. Originalteksten lyder: »In law, according to general doctrine and in historical tradition, the jihad consists of military action with the object of the expansion of Islam and, if need be, of its defense.«

Lars Hedegaard

voldelig retning. Imidlertid finder han ingen tegn på, at en sådan omdefinering af *jihad* faktisk er i gang – hvis man ser bort fra apologetiske udsagn beregnet på »eksternt brug«.¹⁰

Det er vigtigt at forstå, at *jihad* ikke skal opfattes som en begivenhed – på linje med »krigen i 1864« eller Tysklands overfald på Polen i september 1939 – men som en institution. »Det vil sige, at den indgår i den muslimske verdens normale funktionsmåde,« som filosofen og teologen Jacques Ellul har understreget.¹¹

JIHAD SOM HISTORISK FÆNOMEN

Historisk set har *jihad* forstået som krig medført ofre i en størrelsesorden, som er vanskelig at begribe. Warner opgør tabene i løbet af de seneste 1400 år som følger: Halvdelen af det tidligere kristne område i Mellemøsten og omkring Middelhavet – bl.a. i Egypten, Anatolien, og Nordafrika – gik tabt, og ca. 60 millioner kristne blev dræbt som følge af den arabiske og senere tyrkiske ekspansion.

Halvdelen af den hinduistiske civilisation blev rendt over ende og 80 millioner blev dræbt. Hertil kom andre millioner buddhister, bl.a. i det nuværende Afghanistan, samt zarathustrier i Persien. I Afrika er millioner af kristne og animister bukket under som følge af *jihad*.

Warner opgør det samlede antal dræbte i løbet af de seneste 1400 år til omtrent 270 millioner.¹² Han specificerer ikke, hvordan han er nået til dette tal, og der er ingen mulighed for at verificere det her. Vi må nøjes med at konstatere, at 1400 års *jihad* har været dyrt i menneskeliv, og at de dræbtes tal må tælles i snesevis af millioner.

Hertil kommer andre former for direkte undertrykkelse, som rutinemæssigt er blevet anvendt mod vantro befolkninger gennem stort set hele islams historie.

¹⁰ DAVID COOK: *Understanding Jihad*. Berkeley 2005, s. 4.

¹¹ Citeret i ANDREW G. BOSTOM: 'Jihad Conquests and the Imposition of Dhimmitude – a Survey' i: ANDREW G. BOSTOM (red.): *The Legacy of Jihad: Islamic Holy War and the Fate of Non-Muslims*. Amherst, New York 2005, s. 24.

¹² Interview med Bill Warner; se note 4.

Den hellige krig

Her må især nævnes muslimske styrkers regelmæssige slavejagter ind i endnu ikke erobrede områder, som f.eks. har ramt store dele af Europa helt tilbage fra 700-tallet, og som først blev bragt til ophør ved et engelsk-ledet angreb på Algier i 1816.¹³ Hvor mange af de særligt eftertragtede hvide slaver – mænd, kvinder og børn – der gennem århundrederne er blevet bortført til slavemarkederne i Islams Hus, er umuligt at opgøre. Et fingerpeg får man imidlertid ved at betragte de muslimske tatarers slave-razziaer i Polen, Hviderusland, Ukraine og Sydrusland i tidsrummet 1463-1694.¹⁴ I denne periode opregnes i alt 61 slaverazziaer, og en forsigtig sammentælling viser, at der alene fra dette område blev bortført mindst 3 millioner slaver.

Hertil kommer de langt mere omfattende muslimske slavejagter og -transporter i Indien og det sorte Afrika. Der er ingen tvivl om, at det muslimske slaveri har ramt et langt større antal mennesker end den transatlantiske, europæiske slavehandel, som ikke desto mindre har været genstand for langt større opmærksomhed.¹⁵

En særlig variant af slaveriet var tvangsafleveringer til de osmanniske herskere af kristne drengbørn på Balkan – det såkaldte *devshirme*-system, der blev indført af sultan Orkhan (1326-59), og som ramte de kristne *dhimmi*-befolkninger i det tyrkisk-besatte Europa. Med mellemrum, afhængigt af mandskabsbehovet, måtte de kristne familier udlevere en femtedel af deres drengbørn i alderen mellem 14 og 20, som blev tvangskonverteret til islam og indrulleret i sultanens militære elitekorps, janitsharerne (af *yeni ceri* = nye tropper), der næsten udelukkende bestod af islamiserede kristne. På en bestemt dag skulle enhver kristen far stille på torvet med sine sønner, hvor

¹³ GILES MILTON: *White Gold: The Extraordinary Story of Thomas Pellow and North Africa's One Million European Slaves*. London 2004, s. 273ff.

¹⁴ Optællingen er baseret på ALAN FISHER: 'Muscovy and the Black Sea Slave Trade' *Canadian American Slavic Studies* nr. 6, 1972, s. 580-82, som bearbejdet i *The Legacy of Jihad*, s. 679-81.

¹⁵ Omfanget af den muslimske slavehandel i det sorte Afrika er kort berørt i LARS HEDEGAARD: 'In tyrannos' i: *Festskrift for Søren Krarup*. Odense (under udgivelse).

Lars Hedegaard

indrulleringschefen i overværelse af *kadien* – den muslimske dommer – udvalgte sig de smukkeste og mest robuste.¹⁶

For børn mellem seks og ti fandtes et andet tvangsrekrutteringssystem kaldet *ichoghlan*, der skulle skaffe mandskab til den osmanniske sultans administration.

Også den særlige, byrdefulde, beskatning af dhimmierne sikrede en stadig strøm af slaver, idet manglende betalingsevne kunne medføre, at familien blev solgt som slaver.¹⁷

Islamiserede kristne slaver af begge køn – i haremer, i hæren, i regeringen eller stationeret på landet – udgjorde en betragtelig befolkning, og ifølge Bat Ye'or blev slaveriet blev således islamiseringens mest effektive instrument.¹⁸

Et andet aspekt af islams konstante *jihad* mod bl.a. Europa er de gentagne militære indfald i kontinentets sydlige del. Disse overfald fortsatte i øvrigt i tidsrummet mellem de to første *jihad*-bølger, den arabiske bølge (634-750) og den tyrkiske bølge (ca. 1021-1689). Helt op i 1400-tallet blev Provence regelmæssigt angrebet under gentagne *razziaer*. I 1393 landede en muslimsk ekspedition i Syrakus på Sicilien, selv om øen var blevet befriet fra islamisk herredømme over 100 år forinden. Capri blev angrebet i 1428, Malta i 1429, Elba i 1443, i 1543 blev den katalanske havneby Palamos totalt ødelagt, Islands hovedstad Reykjavik blev overfaldet i 1627 og 400 mænd, kvinder og børn blev slæbt bort til slavemarkedet i den marokkanske by Salé,¹⁹ og så videre. En overgang måtte selveste paven i Rom betale tribut til muslimske krigsherrer for at undgå angreb på Rom.²⁰

Aldeles usentimentalt har Ibn Warraq forklaret islams heldige ekspansion: »Islam var succesrig, fordi den tilbød araberne [og tyrkerne, må vi her tilføje,

¹⁶ BAT YE'OR: *Islam and Dhimmitude: Where Civilizations Collide*. Crambury, NJ 2002, s. 60.

¹⁷ Sammesteds.

¹⁸ Samme s. 61f.

¹⁹ *White Gold* s. 14. Se endvidere:

http://uk.encyclopedia.msn.com/encyclopedia_761572900_2/Barbary_Coast.html.

²⁰ Se 'In tyrannos' samt: C.E. DUFOURCO: 'The Days of Razzia and Invasion' i: *The Legacy of Jihad* s. 419-32, især s. 428f.

Den hellige krig

LH] materielle belønninger her og nu – militære erobringer med alle de dermed forbundne materielle fordele: bytte, kvinder og jord.«²¹

DRABET SOM FRELSERVEJ

Hertil kom naturligvis belønningen i paradiset, som enhver, der bliver dræbt *i jihad*, kan se frem til. På dette punkt er Koranen, og her især krigssuraen, Sura 9 – meget klar. Krigsforpligtelsen fremstilles nærmest som et kontraktligt forhold mellem Allah og de ham underkastede:

Gud har købt de troendes liv og ejendom af dem mod, at de vil få Haven [komme i paradiset, *LH*]: De skal kæmpe for Guds sag, dræbe og selv blive dræbt – som et sandfærdigt løfte, der påhviler Ham, i Toraen, Evangeliet og Koranen. Hvem er vel mere tro mod sit løfte end Gud? Så glæd jer over den handel, som I har sluttet! Det er den vældige sejr.
(9.111).²²

Troen på drabet som en frelsesvej præger også de første kendte *hadith*-samlinger, således den tidligst kendte forfatter, Abdallah ibn al-Mubarak (d. 797), hvis *Kitab al-Jihad* (Jihad-bogen) udelukkende omhandler krigen. Om den fromme muslim, der bekæmper fjenden, indtil han bliver dræbt, skriver al-Mubarak: »Denne renselse aftvætter hans forseelser og hans synder – se, sværdet udvisker synderne! – og han vil få adgang til himlen ad hvilken port, han ønsker.«²³

Denne opfattelse af døden for Allahs sag har ikke ændret sig i de 1200 år, der er gået siden al-Mubaraks dage. Den er om muligt endnu mere udpenslet og specifik i den pakistanske brigadegeneral S. K. Maliks officciøse fremstilling af islamisk krigsteori og strategi, *The Quranic Concept of War*, der udkom i Lahore, Pakistan, i 1979. Værkets officielle karakter understreges af, at det er forsynet med et forord af Pakistans præsident og hærchef Muhammed Zia ul-Haq, og med en indledning af Pakistans rigsadvokat, Allah Buhhsh K. Brohi.

²¹ IBN WARRAQ (red.): *The Quest for the Historical Muhammad*. Amherst, New York 2000, s. 17.

²² Se også tolkningen i *Understanding Jihad* s. 9ff. Alle Koran-citater er hentet fra Ellen Wulffs danske oversættelse (København, Forlaget Vandkunsten, 2006).

²³ Citeret i *Understanding Jihad* s. 14.

Lars Hedegaard

Selv om værket stort set er ukendt i Vesten, understreges dets fortsatte relevans af det faktum, at forkortede versionen af bogen på flere sprog er fundet på døde jihadistister i Afghanistan.²⁴

Ligesom islams klassiske forfattere understreger Malik det næsten kontraktmæssige forhold mellem Allah og den troende, der har ladet livet for at udbrede hans magt og citerer Koranen:²⁵ »Lad dem, der vil sælge det jordiske liv for det hinsidige, kæmpe for Guds sag! Den, der kæmper for Guds sag, vil vi give en vældig løn, uanset om han bliver dræbt, eller om han sejrer.« (4.74).

Som Malik også understreger, er det ikke nok for en muslim at sidde uvirksom derhjemme uden at deltage i den fysiske kamp. I hvert fald er krigsdeltagerens belønning større:

De af de troende, der bliver siddende, uden at de har nogen skavanker, står ikke på lige fod med dem, der kæmper for Guds sag, både med deres ejendom og deres liv. De, der kæmper med deres ejendom og deres liv, dem sætter Gud et trin højere end dem, der bliver siddende. Gud har lovet hver af dem Det Skønneste, men Gud udmærker dem, der kæmper, frem for dem, der bliver siddende, med en vældig løn.
(4.95).

Derimod kan Malik ikke anbefale muslimer at forsøge at redde deres skind ved at holde sig uden for kampen. For de feje, der valgte at sidde tilbage af hensyn til deres materielle velbefindende, og som ikke brød sig om at bevæge sig ud i heden, har Allah følgende advarsel: »„Heden i Helvedes ild er stærkere!“ Hvis blot de kunne forstå!« (9.81).

DEN GUDDOMMELIGE SANKTION

²⁴ Se »*Publisher's Preface*« (af Patrick Poole og Mark Hanna) og »*Introduction*« (af Joseph C. Myers, *United States Army*) til den elektroniske udgave, hometownjihad.com/malik.pdf, downloadet 26/9 2007. Uheldigvis er den elektroniske udgave så teknisk fejlbehæftet, at den er ubrugelig. Her er anvendt et indisk (tydeligvis fotografisk) genoptryk: S.K. MALIK: *The Quranic Concept of War*. New Delhi 1986.

²⁵ Til det følgende se *The Quranic Concept of War* s. 42-44.

Den hellige krig

Blandt de allervigtigste vers i Sura 9 er det såkaldte »sværdvers«, der refererer til en situation, hvor Gud og Muhammed har ophævet den immunitet, som de ikke-omvendte stammer ind til denne åbenbaring havde nydt godt af, og som betød, at muslimerne fra da af måtte bekriige de vantro:

Når de fredhellige måneder er omme, skal I dræbe dem, der sætter andre ved Guds side, hvor som helst I finder dem! I skal pågribe dem, belejre dem, og ligge på lur efter dem i hvert et baghold! Men hvis de omvender sig, holder bøn og giver almisse, så lad dem frit gå! Gud er tilgivende og barmhjertig.
(9.5).

Ovenstående vers antages almindeligvis at have abrogeret, dvs. ophævet, alle andre vers i Koranen om krig og fred.²⁶ Hvordan noget sådant er muligt, har Allah selv forklaret: »Når vi ophæver et vers eller lader det gå i glemme, bringer vi noget, der er bedre end det, eller noget magen til. Ved du ikke, at Gud er i stand til alt?« (2.106).

Her er grundlaget for den teologiske doktrin, at visse passager i Koranen er ophævet af senere åbenbarede vers med en forskellig eller modsat mening. Problemet er, at der ikke er nogen vedtaget facitliste, som tillader Koran-læserne at afgøre, hvilke vers der gælder, og hvilke der er abrogerede. Således anslår den ansete Koran-kommentator Jalal al-Din al-Suyuti (d. 1505) antallet af abrogerede vers til at ligge mellem fem og fem hundrede.²⁷ Dog er der almindeligvis enighed om, at stærke – og krigeriske – vers abrogerer svage og tolerante vers. Men denne dobbeltbundethed har vist sig som en uvurderlig fordel, når det gjaldt om at forklare Koranens krasbørstige formaninger som f.eks. sværdverset. Over for dårligt informerede vantro kan man altid citere – det ophævede – vers 256 i Sura 2: »Der er ingen tvang i religionen.«²⁸

²⁶ *Understanding Jihad* s. 10.

²⁷ *The Quest for the Historical Muhammad* s. 182ff.

²⁸ HENNING DUUS: 'Jihad? Hvad er det?' www.sappho.dk nr 2, februar 2006 (<http://www.sappho.dk/Nr.%202%20februar%202006/Duus.htm>).

Lars Hedegaard

Ifølge Richard Bells koranoversættelse og -fortolkning fra 1937 er Sura 9 »et kapitel af krigserklæringer«. Det gælder særligt versene 9.29-9.35, som »i virkeligheden gør det ud for en krigserklæring mod jøder og kristne«.²⁹

Der er da også enighed om *jihad*-institutionens guddommelige sanktionering blandt de fire retsskoler inden for *sunni*-islam (Maliki, Hanbali, Hanafi og Shafi'i). Således skriver juristen Ibn Abi Zayd al-Qayrawani (d. 996):

Jihad er et guddommeligt indstiftet påbud. Dens udførelse af visse enkeltpersoner kan fritage andre fra den. Vi tilhængere af Maliki-skolen fastholder, at det er at foretrække ikke at indlede fjendtligheder med fjenden, før denne er blevet indbudt til at tilslutte sig Allahs religion undtagen når fjenden angriber først. De [fjenden, LH] får valget mellem enten at konvertere til islam eller at betale kopskatten [*jizya*], ellers vil der blive erklæret krig mod dem.«³⁰

Heller ikke den berømte jurist (af Maliki-skolen), filosof, historiker og sociolog Ibn Khaldun (d. 1406) var i tvivl, da han opsummerede fem århundreders juridiske overvejelser blandt *sunni*-muslimske skriftkloge:

I det muslimske samfund er hellig krig en religiøs forpligtelse som følge af den [muslimske] missions altomfattende karakter og [forpligtelsen til at] omvende alle til islam enten ved overtalelse eller ved magt. (...) De andre religiøse grupper havde ikke nogen universel mission, og hellig krig var ikke en religiøs pligt for dem, undtagen når det gjaldt forsvar. (...) Islam er forpligtet til at vinde magt over andre nationer.³¹

Der er bred enighed blandt islamiske retslærde til alle tider om følgende fremgangsmåde ved behandlingen af vantro: 1) først skal man tilbyde de vantro at omvende sig til islam, 2) hvis de nægter, skal de acceptere at betale kopskatten (en skat der kun pålignes vantro), og nægter de, skal muslimerne 3) angribe dem militært.

²⁹ Citeret i *The Legacy of Jihad* s. 25.

³⁰ Citeret i *The Legacy of Jihad* s. 27.

³¹ Fra Ibn Khalduns hovedværk *Muqadimah*, citeret i *The Legacy of Jihad* s. 23.

Den hellige krig

Denne opfattelse af den rette behandling af vantro er også udtrykt i *hadith*-litteraturen, der er en uadskillelig del af islams trosgrundlag. Abu Da'ud – der er ophavsmand til en af *sunni*-islams seks kanoniske *hadith*-samlinger³² – citerer profeten for præcis det samme påbud til de troende, når de stilles over for de vantro: Først skal de have mulighed for at omvende sig til islam, og hvis de vælger at kæmpe på muslimernes side, skal de have del i krigsbyttet. Vil de ikke omvende sig, skal de betale kopskatten (som i denne sammenhæng også skal forstås som indikativ for den *dhimmi*-status, de ikke-omvendte kristne, jøder og andre må acceptere for at bevare livet, *LH*). Og endelig, hvis de vantro nægter at betale kopskatten, skal de bekæmpes. I den forbindelse citerer Abu Da'ud Muhammed for følgende anvisning: »Hvis I belejrer folkene i en fæstning, og de ønsker at overgive sig betingelsesløst. så skal I ikke acceptere det af dem, men lad dem overgive sig efter jeres bestemmelse, og gør med dem hvad I vil bagefter.«³³

PLIGT TIL EKSPANSION

I følge Rudolph Peters' autoritative fremstilling, *Jihad i klassisk og moderne Islam*, har *jihad*-doktrinen, som den er fastlagt i værkerne om islamisk lov, udviklet sig ud fra de koraniske forskrifter og de fire første kaliffers eksempel, som er nedskrevet i hadithen.

Kernen i doktrinen er eksistensen af en enkelt islamisk stat, styret af hele ummaen [samfundet af de troende, den muslimske nation, *LH*]. Det er ummaens pligt at udvide denne stats territorium for at bringe så mange mennesker som muligt under dens styre. Det endelige mål er at bringe hele jorden under islams herredømme og at udrydde vantro: „Bekæmp dem, indtil der ikke længere er nogen fristelse til frafald, og indtil al religion tilhører Gud!“ (8.39; se også 2.193).

³² De øvrige er Bukhari, Muslim, al-Tirmidhi, al-Nasa'i og Ibn Maja. *Understanding Jihad* s. 16.

³³ *Understanding Jihad* s. 19f.

Lars Hedegaard

Ekspansiv jihad er en kollektiv pligt (...), der kan fuldbyrdes såfremt et tilstrækkeligt antal mennesker tager del i den. Hvis dette ikke er tilfældet, handler ummaen syndigt. Ekspansiv jihad forudsætter tilstedeværelsen af en legitim kalif til at organisere kampen. Efter at erobringen var overstået, fastslog de juridiske eksperter, at kaliffen skulle hærge fjendtligt territorium mindst en gang om året for at holde ideen om jihad i live.³⁴

Under særlige omstændigheder kan *jihad* dog også være en individuel forpligtelse. Den bliver således obligatorisk for alle muslimer, der er i stand til at kæmpe i en bestemt region, hvis denne region angribes af fjenden.³⁵

I forbindelse med sine krigspåbud beskæftiger Sura 9 sig også indgående med de sociale relationer mellem de troende og de ikke-troende, der beskrives som et underordningsforhold, og som ifølge David Cook har været dikteret islams sociale system gennem århundreder. I den forbindelse henviser Cook til følgende vers: »Bekæmp dem, der ikke tror på Gud og den yderste dag, og som ikke forbyder, hvad Gud og Hans udsending forbyder; og blandt dem, der har fået Skriften, skal I bekæmpe dem, der ikke bekender sig til den sande religion, indtil de er kuet og rede til at betale skat!« (9.29).

Sammenfattende kan man således konkludere, at Koranen og *hadith* leverer en veludviklet religiøs retfærdiggørelse af angrebskrig mod de vantro og af disses underkastelse under islams nye herskerlag. Koranen blev således basis for den *jihad*-doktrin, som lå til grund for de omfattende muslimske erobringer i det 7. og 8. århundrede³⁶ og for de to efterfølgende *jihad*-bølger – det tyrkiske *jihad* og nutidens kombinerede terror- og udvandringsjihad.

Uanset hvor megen vægt, man vælger at lægge på diverse blødere formuleringer i Koranen, så lader det sig ifølge Cook ikke gøre at udlede en totalt ikke-voldelig fortolkning af *jihad* ud fra den hellige bog.³⁷

Som institution i islam kan *jihad* heller ikke ophæves. Som Abu Da'ud bemærker, vil *jihad* være i kraft indtil genopstandelsens dag.³⁸

³⁴ RUDOLPH PETERS: *Jihad i klassisk og moderne islam*. København 2004, s. 13.

³⁵ Sammesteds.

³⁶ *Understanding Jihad* s. 11.

³⁷ Samme s. 32f.

Den hellige krig

De fleste muslimske historikere ofrer *jihad* og de muslimske erobringer megen opmærksomhed, idet de mirakuløse erobringer som regel opfattes som en bekræftelse på *jihad*-doktrinens rigtighed. Således har *jihad* bevaret sin store betydning inden for islamisk kultur indtil vore dage. Det betyder ikke nødvendigvis, at religionens voldsaspekt altid vil være fremherskende. Men, som David Cook bemærker, »den klassiske jihads betydning er latent og kan aktualiseres (...) når som helst«. ³⁹

JIHAD UDEN DUALISME

Mens der således næppe kan herske tvivl om, at *jihad* som doktrin og historisk praksis altovervejende har betydet krig med det formål at undertvinge den ikke-muslimsk beherskede verden, står vi forskningsstrategisk og politisk over for den vanskelighed, at det overvældende flertal af Vestens toneangivende islam-forskere optræder som apologeter, der ser det som deres opgave at udbrede budskabet om en harmløs islam. Det betyder, at de udnytter islams indbyggede dualisme – således også mellem *jihad* som personlig anstrengelse og *jihad* som krig – til det yderste i et forsøg på at bane vejen for en vestlig accept af Muhammeds religion.

I den forbindelse er der imidlertid grund til at vende tilbage til brigadegeneral S.K. Maliks allerede citerede skrift, *The Quranic Concept of War*.

Ud over at være særdeles klar og uapologetisk i sin beskrivelse af den hellige krigs guddommelige udspring og formål indlægger Malik sig fortjeneste ved at ophæve dualismen mellem *jihad* som en fredelig og moralsk opbyggelig syssel og *jihad* som voldsanvendelse mod vantro, der nægter at overgive sig. I Maliks beskrivelse er der ganske enkelt ingen modsætning mellem de to, idet den voldelige krig bliver et specialtilfælde af det overordnede begreb *jihad*, som Allah Bukhsh K. Brohi i sit forord til Maliks bog rammende definerer som »anstrengelse, kamp, bestræbelse på at fremme de guddommelige sager og

³⁸ Samme s. 23.

³⁹ Samme s. 31.

Lars Hedegaard

formål«. ⁴⁰ Som man forstår, kan det ske ved brug af en række forskellige instrumenter – fra politik, list og overtalelse og til krig – og det ene instrument er ikke i udgangspunktet moralsk bedre end noget andet. Det er den konkrete situation og hensigtsmæssigheden, der afgør, med hvilken metode, *ummaen* skal sætte sin vilje igennem.

Som Malik understreger, er den koraniske militære tankegang »en integreret og uadskillelig del af det totale koraniske budskab«. ⁴¹ Og for at forstå Koranens budskab, understreger Malik, må man forstå forskellen mellem den overordnede strategi, dvs. *jihad*, og militær strategi:

Begrebet *jihad*, som så ofte bliver sammenblandet med militær strategi, er i realiteten næsten det samme som total eller overordnet strategi eller politikimplementering [*total or grand strategy or policy-in-execution*]. *Jihad* indbefatter den overordnede styring og brug af „magt“ [*power*], mens militær strategi blot handler om forberedelsen og brugen af vold [*force*]. ⁴² *Jihad* er en kontinuerlig og aldrig afsluttet kamp, der føres på alle fronter, herunder politiske, økonomiske, sociale, psykologiske, private [*domestic*], moralske og åndelige for at opfylde politikens målsætning. Den stræber efter at opfylde den overordnede mission, der er blevet pålagt den islamiske stat, og militær strategi er et af de til rådighed stående midler til at gøre det. Den føres på det individuelle såvel som på det kollektive plan, og på indre såvel som ydre fronter. ⁴³

Selv om krig altså kun er et af mange instrumenter i *jihad*-førelsen, understreger Malik, at den er et meget centralt og uundværligt instrument: »Den optimale forberedelse og anvendelse af det militære instrument er en integreret del af *jihad*«. ⁴⁴

Som Malik ligeledes omhyggeligt og detaljeret gør klart, er terror en væsentlig bestanddel af det militære instrument. I den forbindelse citerer han fra Koranens

⁴⁰ ALLAH BUKHSH K. BROHI: 'Preface' i: *The Quranic Concept of War* s. xiv.

⁴¹ *The Quranic Concept of War* s. 3.

⁴² Maliks skelnen mellem »*power*« og »*force*« er svær at få frem i dansk oversættelse. Derfor har jeg oversat »*force*« med vold, selv om det engelske ord for vold er »*violence*«.

⁴³ *The Quranic Concept of War* s. 54.

⁴⁴ Samme s. 55.

Den hellige krig

Sura 8 (al-Anfal): »Jeg vil sætte en skræk i livet på dem, der er vantro. Hug dem over nakken! Hug dem over hver en finger!« (vers 12). Vi ser, skriver Malik, at »når Gud ønsker at påtvinge fjenderne sin vilje, så vælger han at gøre det ved at indgyde rædsel [*terror*] i deres hjerter«. ⁴⁵

Malik konkluderer:

Den koraniske militærstrategi påbyder os således at *forberede os til det yderste på krig med henblik på at indgyde rædsel i hjerterne på vore fjender, åbne eller skjulte, samtidig med at vi værner os selv mod at blive slået med rædsel af fjenden.* (...) Hele filosofien drejer sig om det menneskelige hjerte, menneskets sjæl, ånd og tro. *I krigen er vores hovedmål modstanderens hjerte og sjæl, vores vigtigste angrebsvåben til sikring af dette mål er vores egen sjælsstyrke, og for at kunne iværksætte et sådant angreb må vi holde rædslen væk fra vore egne hjerter.* (...) Vi må stræbe efter at fremkalde en sund respekt i vore fjenders sind for vores sag og vores vilje og beslutsomhed til at sætte den igennem, og i god tid, før vi skal møde dem på slagmarken. ⁴⁶

Men ikke nok med det:

Den rædsel, vi kan indgyde i fjendernes hjerter er ikke bare et middel, men et mål i sit selv. Når en tilstand af rædsel i modstanderens hjerte er opnået, er der stort set ikke mere, der skal gøres. (...) Terror er ikke et middel til at påtvinge fjenden en afgørelse; det er selve *afgørelsen*, som vi ønsker at påtvinge ham. ⁴⁷

Men man kan kun slå sin fjende med rædsel, hvis man først har tilintetgjort hans tro (*faith*). »En psykologisk forstyrrelse er midlertidig; en åndelig forstyrrelse er varig. (...) For at kunne indgyde rædsel i fjendens hjerter, er det i den sidste instans afgørende at forstyrre hans tro.« ⁴⁸

⁴⁵ Samme s. 57.

⁴⁶ Samme s. 58; Maliks kursiveringer.

⁴⁷ Samme s. 59.

⁴⁸ Samme s. 60.

Lars Hedegaard

Ifølge Malik peger Koranen således frem mod en krigsstrategi, der »trænger igennem i dybden med det formål at ødelægge modstanderens tro og efterlade hans fysiske og mentale evner aldeles ineffektive.«⁴⁹

Mens Clausewitz som bekendt definerede krigen som »*eine bloße Fortsetzung der Politik mit anderen Mitteln*«,⁵⁰ kan man inden for islam omvendt definere både politikken og krigen som instrumenter for *jihad*. Ikke som en fortsættelse af *jihad* med andre midler, men som midler til at fortsætte *jihad*.

⁴⁹ Samme s. 146.

⁵⁰ CARL VON CLAUSEWITZ: *Vom Kriege, Erstes Buch. »The Complete German version originally published by Dümmlers Verlag, Berlin, 1832.«* se: <http://www.clausewitz.com/CWZHOME/VomKriege/VKTOC2.htm#TOC>.